

Міністерство освіти і науки України

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник ректора

проф. _____ І.П. Гладкий

« ____ » _____ 2013 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни «Економіка праці й соціально-трудова відносини»
(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Галузь знань – 0305 – «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки – 6.030503 – «Міжнародна економіка»

Харків ХНАДУ 2013

Робоча навчальна програма складена к.е.н., доцентом кафедри Міжнародної економіки Бікуловою Д.У. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 – «Економіка та підприємництво» та навчального плану напряму підготовки 6.030503 – «Міжнародна економіка».

Рецензент
доцент кафедри «Міжнародної економіки»
к.е.н, доцент

Н.М. Пономарьова

Робоча навчальна програма розглянута та ухвалена на засіданні кафедри міжнародної економіки
(протокол № _____ від « ____ » _____ 201_ р.)

Завідувач кафедри
доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету Управління та бізнесу
(протокол № _____ від « ____ » _____ 201_ р.)

Голова Ради (методичної комісії)
факультету Управління та бізнесу
доктор економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

«Економіка праці й соціально-трудові відносини»

(система змістових модулів)

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 4 кредити Усього годин – 144 год. Усього змістових модулів – 16. Усього блоків змістових модулів – 3. Усього залікових модулів – 3. Один змістовий модуль – 9-13 год. Один заліковий модуль – 42-54 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 4 (лекцій – 2 год., практичних занять – 2 год.).	Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво». Напрямок підготовки – 6.030503 «Міжнародна економіка». Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – к.е.н., доц. Бікулова Дінара Умярівна	Навчальна дисципліна – обов'язкова Рік підготовки – 3. Семестр навчання – 6. Кількість годин: лекцій – 36, практичних занять – 36, самостійних робіт студентів (СРС) – 72 год., індивідуальна робота (консультації) – 8 год.; Модульний контроль – 16 год. (види контролю: тестові завдання). Підсумковий контроль: інтегрований іспит.

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є закономірності та способи формування і продуктивного використання ресурсів праці.

Метою дисципліни є формування у майбутніх фахівців-економістів системи теоретичних і прикладних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення продуктивності праці та розвитку соціально-трудових відносин в Україні.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» студенти повинні:

Знати (згідно вимог ОПП за напрямом та рівнем підготовки):

- методи і інструментарій формування і продуктивного використання трудових ресурсів як на підприємстві, так і в цілому на ринку праці;
- систему відносин що відображають соціально-економічні інтереси людей в процесі трудової діяльності;
- основні теоретичні концепції економіки праці;

- методи розв'язання проблем соціально-трудоких відносин у колективах;
- напрямки формування професійної культури особистості;
- методи моніторингу соціально-трудокої сфери;
- інструменти регулювання і удосконалення соціально-трудоких відносин.

Вміти (згідно вимог ОКХ за напрямом та рівнем підготовки):

- розробляти практичні рішення по управлінню працею і персоналом у різних суб'єктах господарювання;
- аналізувати сутність соціальних явищ і процесів, їхні взаємозв'язки і взаємозалежність;
- визначати вплив факторів та аналізувати зміни в зайнятості формуванні і розвитку системи нових соціально-трудоких відносин;
- розраховувати і оцінювати найважливіші трудові показники (продуктивність праці, заробітна плата, чисельність персоналу й ін.)

Мати уявлення (згідно вимог структурно-логічної схеми підготовки фахівця) про місце дисципліни в системі наукових знань, загальну картину функціонування соціально-трудоких відносин як на рівні підприємства так і у цілому у суспільстві, дію економічних законів на рівні діяльності підприємств; форми та механізм функціонування різних типів соціально-трудоких відносин, особливості та перспективи їх розвитку; перспективні сфери і форми взаємодії інтересів різних категорій персоналу у колективах, і діяльність Міжнародної організації праці та її вплив на розвиток соціально-трудоких відносин.

У подальшому отримані знання з дисципліни будуть використані при вивченні таких фахових дисциплін: «Міжнародний менеджмент», Менеджмент персоналу», а також при дипломному проектуванні.

3. Зміст навчальної дисципліни

Вступ

Місце дисципліни в системі економічних наук. Структура курсу. Теоретико-методичні особливості навчального процесу з дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини». Організаційно-методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів. Контроль знань і умінь за дисципліну і рекомендована література.

Блок змістових модулів (розділ) 1

ПРАЦЯ І ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Змістовий модуль (тема) 1

Об'єкт, предмет і завдання дисципліни

Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва.

Еволюція поглядів на категорію «праця». Праця і соціально-трудові відносини як предмет наукового економічного дослідження. Завдання, об'єкт, предмет вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини». Соціально-економічна сутність праці та її функції. Зміст і характер праці. Види праці.

Змістовий модуль (тема) 2

Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

Населення як демоекономічна категорія. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів. Економічно активне та економічно неактивне населення. Характеристики відтворення населення та ресурсів для праці. Трудовий потенціал. Показники, що характеризують компоненти трудового потенціалу людини. Людський капітал як соціально-економічна категорія.

Змістовий модуль (тема) 3

Соціально-трудові відносини як система.

Соціальна сутність соціально-трудових відносин як системи в сучасних умовах господарювання. Чинники формування соціально-трудових відносин. Сторони, суб'єкти і рівні соціально-трудових відносин. Предмети і типи соціально-трудових відносин. Методи регулювання соціально-трудових відносин. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин: організаційні аспекти.

Змістовий модуль (тема) 4

Соціальне партнерство.

Поняття та сутність соціального партнерства. Засади соціального партнерства, вироблені Міжнародною організацією праці, їхня сутність. Нормативно-правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.

Змістовий модуль (тема) 5

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3,4

1	Вивчення мотивації та стимулів, які визначають трудову активність людини та їх взаємодія з продукційністю праці. Нормування та оплата праці.
2	Професійно-кваліфікаційний аспект трудових ресурсів та умови його формування.
3	Потреби, інтереси, мотиви та стимули до праці: потреби виробництва, життєві потреби людини.
4	Якість трудового життя – показник оцінки соціально-трудових відносин: соціально-економічний склад праці, слушного винагородження, безпечні умови праці.
5	Соціальна політика, її направленість: соціальний захист, соціальна підтримка.

Модульний контроль знань за змістовими модулями 1,2,3,4 (заліковий модуль № 1) здійснюється у формі поточного тестування, усного опитування, виступу з доповідями.

Блок змістових модулів (розділ) 2

ОРГАНІЗАЦІЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ

Змістовий модуль (тема) 6

Організація і нормування праці

Сутність, зміст і завдання організації праці. Поділ і кооперація праці на підприємстві. Сутність нормування праці та його значення. Виробнича операція як об'єкт нормування праці. Структура робочого дня виконавця. Методи вивчення затрат робочого часу. Поняття про нормативи праці, вимоги до них. Види норм праці, їх розрахунок. Методи нормування праці.

Змістовий модуль (тема) 7

Продуктивність і ефективність праці.

Сутність продуктивності та ефективності праці. Показники вимірювання продуктивності праці. Методи вимірювання продуктивності праці. Поняття чинників та умов підвищення продуктивності праці. Сутність і значення резервів підвищення продуктивності праці. Методика виявлення та обчислення резервів зростання продуктивності праці. Програми управління продуктивністю праці.

Змістовий модуль (тема) 8

Політика доходів і оплата праці.

Сутність вартості робочої сили. Доходи населення та джерела їх формування. Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії. Функції заробітної плати. Принципи та елементи організації заробітної плати. Державне регулювання оплати праці. Договірне регулювання оплати праці. Тарифна система оплати праці. Форми і системи заробітної плати. Загальні поняття форм і систем заробітної плати. Сутність кожної із систем відрядної форми оплати праці. Системи погодинної форми оплати праці. Оплата праці в бригадах. Організація преміювання працівників. Гнучка, безтарифна та контрактна системи оплати праці.

Змістовий модуль (тема) 9

Планування праці

Завдання, зміст і показники плану з праці, порядок його розробки. Система трудових показників, їх взаємозв'язок. Планування та аналіз продуктивності праці. Планування та аналіз чисельності і складу персоналу підприємства. Планування та аналіз заробітної плати.

Змістовий модуль (тема) 10

Аналіз, звітність і аудит у сфері праці

Поняття аудиту у трудовій сфері. Об'єкт аудиту. Основні завдання проведення аудиту в трудовій сфері. Організаційно-технологічні аспекти аудиту. Соціально-психологічні аспекти. Економічні аспекти. Етапи проведення аудиту: підготовчий, збір інформації, обробка та аналіз інформації, підготовка звіту. Ефективність аудиту в трудовій сфері.

Змістовий модуль (тема) 11

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 6,7,8,9,10

1	Призначення і склад тарифної системи
2	Тарифно-кваліфікаційні довідники, їх призначення, структура, зміст
3	Шляхи вдосконалення тарифної системи оплати праці
4	Аналіз професійно-кваліфікаційного складу кадрів підприємства
5	Основні завдання проведення аудиту в трудовій сфері

Модульний контроль знань за змістовими модулями 6,7,8,9,10 (заліковий модуль № 2) здійснюється у формі поточного тестування, усного опитування, виступу з доповідями.

Блок змістових модулів (розділ) 3

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Змістовий модуль (тема) 12

Ринок праці та його регулювання

Поняття ринку праці в економічній системі, його сутність. Елементи ринку праці: товар, попит, пропозиція, ціна. Індивідуальна робоча сила.

Сукупний та індивідуальний попит на робочу силу. Кон'юнктура ринку, її типи. Зовнішній і внутрішній ринки праці. Сегментація ринку праці, її оцінки. Функції ринку праці. Гнучкість ринку праці. Роль Державної служби зайнятості у регулюванні ринку праці. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика.

Змістовий модуль (тема) 13

Соціально-трудові відносини зайнятості.

Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудових відносин. Економічна та соціальна сутність зайнятості. Види і форми зайнятості. Державне регулювання зайнятості. Безробіття як економічна категорія. Чинники формування безробіття. Види безробіття. Призначення державних, територіальних і базових програм зайнятості населення. Заходи щодо реалізації державної політики зайнятості.

Змістовий модуль (тема) 14

Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудових відносин.

Сутність і завдання моніторингу соціально-трудової сфери. Нормативно-правова та інформаційна база проведення моніторингу соціально-трудової сфери. Підготовка до проведення моніторингу соціально-трудової сфери. Основні напрями моніторингу соціально-трудової сфери.

Змістовий модуль (тема) 15

Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин.

Цілі, завдання, структура, пріоритетні напрями діяльності Міжнародної організації праці. Діяльність Міжнародної організації праці. Сучасні світові тенденції розвитку соціально-трудових відносин. Зарубіжний досвід

регулювання соціально-трудова відносин у сфері зайнятості. Проблеми формування і розвитку соціально-трудова відносин в Україні.

Змістовий модуль (тема) 16

Основні завдання для СРС за змістовими модулями 12,13,14,15

1	Основні принципи державної політики зайнятості
2	Види програм зайнятості населення
3	Основні напрями реалізації державної політики зайнятості
4	Досвід регулювання соціально-трудова відносин у сфері зайнятості у розвинутих країнах
5	Система контролю за виконанням конвенцій МОП

Модульний контроль знань за змістовими модулями 12,13,14,15 (заліковий модуль № 3) здійснюється у формі поточного тестування, усного опитування, виступу з доповідями.

Заклучення

Інтегрований висновок за дисципліною. Знання і уміння, які одержать студенти при вивченні дисципліни «Економіка праці та соціально-економічні відносини» будуть використовуватись при вивченні інших дисциплін, зокрема «Менеджмент персоналу». Одержані економічні знання з дисципліни мають важливе значення для формування світогляду майбутнього фахівця.

4. Розподіл змістових модулів за видами занять за годинами та кредитами

Таблиця 4.1

Назва змістовного модуля	Усього на змістовний модуль (год./кред.)	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	СРС (год.)
1	2			
Блок змістових модулів (розділ) 1 ПРАЦЯ І ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО - ТРУДОВИХ ВІДНОСИН				
Змістовий модуль (тема) 1.Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва	9/0,25	4	2	3
Змістовий модуль (тема) 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	13/0,36	4	6	3
Змістовий модуль (тема) 3. Соціально-трудові відносини як система	7/0,20	2	2	3
Змістовий модуль (тема) 4. Соціальне партнерство	7/0,20	2	2	3
Змістовий модуль (тема) 5. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 1,2,3,4	6/0,16	-	-	6
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 1	42/1,17	12	12	18
Блок змістових модулів (розділ) 2 ОРГАНІЗАЦІЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ОПЛАТА ПРАЦІ				
Змістовий модуль (тема)6. Організація і нормування праці	12/0,33	4	4	4
Змістовий модуль (тема) 7. Продуктивність і ефективність праці	10/0,28	4	4	2
Змістовий модуль (тема) 8. Політика доходів і оплата праці	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 9. Планування праці	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 10.Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	6/0,17	2	2	2
Змістовий модуль (тема) 11. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 6,7,8,9,10	10/0,28	-	-	10
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 2	54/1,5	14	14	26
Блок змістових модулів (розділ) 3 ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ МОП				
Змістовий модуль (тема) 12. Ринок праці та його регулювання	9/0,25	2	2	5
Змістовий модуль (тема) 13.Соціально-трудові відносини зайнятості	13/0,36	4	4	5
Змістовий модуль (тема) 14. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання і удосконалення соціально-трудових відносин	8/0,22	2	2	4
Змістовий модуль (тема) 15.Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин	10/0,28	2	2	6
Змістовий модуль (тема) 16. Основні завдання для СРС за змістовими модулями 12,13,14,15	8/0,22	-	-	8
Усього за блоком змістових модулів (розділом) 3	48/1,33	10	10	28
Усього	144/4,0	36	36	72

Таблиця 4.2

Перелік тем практичних занять

№ практичного заняття	Змістовий модуль №	Назва практичних занять	Кількість годин	Обсяг навчального матеріалу (кредити)
1	1	Праця і соціально-трудові відносини як предмет наукового дослідження	2	0,056
2	2	Характеристики трудових ресурсів і трудового потенціалу та їх показники	6	0,17
3	3,4	Система соціально-трудових відносин і механізм їх функціонування	4	0,011
4	6	Організація і нормування праці	4	0,011
5	7	Методи та показники вимірювання продуктивності праці	4	0,011
6	8,9,10	Форми і системи оплати праці. Планування, аналіз і звітність у сфері праці	6	0,17
7	12,13	Ринок праці та зайнятість населення. Безробіття, його види та чинники	6	0,17
8	14,15	Моніторинг сфери праці. Діяльність МОП та зарубіжний досвід регулювання соціально-трудових відносин	4	0,11
		ЗАГАЛОМ	36	1,0

5. Система оцінювання навчання**5.1. Система оцінювання трудовитрат навчання студента (залікові модулі)**

№	Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма контролю знань	Шкала оцінювання знань студента
1	2	3	4	5	6
1	Перший заліковий модуль за змістовими модулями 1,2,3,4	42	1,17	Модульний контроль: тестування	(1...100)
2	Другий заліковий модуль за змістовими модулями 6,7,8,9,10	54	1,5	Модульний контроль: тестування	(1...100)
3	Третій заліковий модуль за змістовими модулями 12,13,14,15.	48	1,33	Модульний контроль: тестування.	(1...100)
Усього		144	4,0		(1...100)

5.2. Система оцінювання знань студентів і шкала оцінки (за кожний заліковий модуль)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
BC	Добре	75 – 89
DE	Задовільно	60 – 74
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Примітка: згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1...100) балів

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Навчальним планом передбачено виконання курсової роботи з даної дисципліни. Курсова робота складається з двох частин. Теоретико-аналітична частина містить аналіз та узагальнення економічної літератури і статистичної інформації з проблеми, що окреслена індивідуальним завданням. Розрахунково-аналітична частина передбачає виконання розрахунків з визначення комплексу трудових показників згідно з індивідуальним варіантом.

8. Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно таблиці розподілу змістових модулів за видами занять (за годинами та кредитами).

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали кафедри з дисципліни, які знаходяться на освітньому порталі ХНАДУ.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальні програми, плани семінарських занять, тематика рефератів, матеріали для самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

Адреси рекомендованих Internet-сайтів:

<http://globalfindata.com>

<http://www.ukrstat.gov.ua>

<http://www.bank.gov.ua>

10. Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів (Залікові модулі 1,2,3)

Основна література

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. – К.: Знання, 2006. – 559с.
2. Горовий Д.А., Федотова К.О., Леженко Н.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. – метод. посібник. – Харків: ХНАДУ, 2007. – 160с.
3. Дарченко Н.Д., Рижиков В.С., Єськов О.Л., Мікрюков О.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Збірник завдань і вправ: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007 – 252 с.
4. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посіб./ Є.П.Качан, О.П. Дяків, В.М. Островерхов та ін.; За ред. Є.П. Качана. – К.: Знання, 2008. – 407с.
5. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навч. посібник/ За ред. В.М. Ковальова. – К.: ЦНЛ, 2006. – 256 с.
6. Есинова Н.И. Экономика труда и социально-трудовые отношения: Учебное пособие. – К.: Кондор, 2003. – 462с.
7. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально трудові відносини: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2006. – 432 с.
8. Червінська Л.П. Економіка праці: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010 – 288 с.
9. Шинкаренко В.Г., Дмитрієв І.А., Криворучко О.М. Економіка праці на автомобільному транспорті. – Харків: ХНАДУ, 2000. – 304с.

Додаткова література

10. Зущина Г.М., Костин Л.Л. Трудовые ресурсы и трудовой потенциал общества. – М., 1996.
11. Калина А. В. Организация и оплата труда в условиях рынка (аспект эффективности): Учеб. пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. – К.: МАУП, 2001.

12. Ким М. Н. Трудовой потенциал и занятость – Х., 1993.
13. Петюх В. М. Ринок праці: Навч. посібник.- К.: КНЕУ, 1999. – 288 с.
14. Рональд Дж. Эренберг Р. Современная экономика труда: теория и государственная политика. – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 800с.
15. Рощин С.Ю., Разумова Т.О. Экономика труда: экономическая теория труда: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 400 с.
16. Рофе А. И. Научная организация труда: Учеб. пособие. – М.: МИК, 1998.
17. Саакян А. К. Экономика и социология труда. – СПб.: Питер, 2002.
18. Тучков А. И. Экономика труда: Учебное пособие. – М.: ИКФ «ЭКМОС», 2001. – 240 с.
19. Экономика труда: Учебник / Под ред. проф. П.Э. Шлендера и проф. Ю.П. Кокина. – М.: Юрист, 2002. – 592 с.
20. Экономика труда и социально-трудовые отношения/Под ред. Г.Г. Меликьяна и Р.П. Колосовой; – М., 1996.
21. Махсма М.Б. Економіка праці та соціально трудові відносини: Навч. Посіб. – К.: Атака, 2005. – 304 с.

Узгодження з іншими дисциплінами навчального плану

Дисципліна	Викладач	Підпис
Менеджмент персоналу	доц. Пономарьова Н.М.	

Укладач:
доцент кафедри
міжнародної економіки

Бікулова Дінара Умярівна